

■ ROVFISKENE SKAL STOPPE INVATIONEN:

KUTLINGERNE

Sortmundet kutling er en invasiv art, der breder sig med faretruende hastighed i de sydsjællandske og Bornholmske farvande. Den er en trussel mod vores eksisterende populationer af bl.a. rejer, fladfisk og ikke mindst de hjemmehørende kutlinger. En af måderne til at begrænse denne eksplosive vækst er øget prædation fra rovfisk, som gedde, aborre og havørred. Det er derfor vigtigere end nogensinde, at vi sikrer sunde bestande af rovfisk i vores brakke vande.

Af Gordon P. Henriksen

DEN SORTMUDEDE KUTLING er en fiskeart, der stammer fra Sortehavet. Siden det første danske fund i 2008 har den bredt sig eksplosivt. I forbindelse med projektet »Atlas over danske saltvandsfisk« har Statens Naturhistoriske Museum nøje fulgt dens fremmarch i vore farvande. – Den findes nu overalt ved Bornholms kyster samt vidt udbredt og meget dominerende omkring Lolland, Falster, Møn og Sydsjælland, forklarer Henrik Carl, biolog på Fiskeatlasset, Sta-

tens Naturhistoriske Museum. Henrik er også involveret i et projekt, som skal undersøge omfanget og truslen af denne invasive art, samt kigge på hvilke hjælpemidler der findes til at bremse bestandens eksplosive vækst.

– Den sortmundede kutling opfattes lokalt som et stort problem – et problem, der bare bliver større efterhånden som den breder sig yderligere, uddyber Henrik Carl. – Forventningen er, at den i løbet af en kortere

årrække vil findes i hele den østlige del af landet samt i fjorde med brakvand generelt. Hvor den er mest talrig – fx Guldborgsund, udgør den ifølge beregninger fra 2012 nu størstedelen af fiskebiomassen, og arten regnes som den

En smuk brakvandsgedde fra Stege Nor kunne ikke stå for en Buster Jerk i farven »Hot Cod«.
– Denne agn samt en 19 centimeters 4play i farven »Brown Burbot« er agn der imiterer de sortmundede kutlinger på bedste vis, og de har begge vist sig særdeles effektive i brakvandet.

”ABORRER, GEDDER OG ØRREDER ER VIGTIGE PRÆDATORER PÅ SORTMUNDET KUTLING. DET VIL DERFOR VÆRE ET VIGTIGT ELEMENT I BEKÆMPELSEN, AT MAN SIKRER STORE, BESTANDE AF DISSE FISK”.

– Henrik Carl

første og eneste invasive fisk i vores havområder. Det vides endnu ikke, hvad konsekvensen

tænkelige konsekvenser er negativ indvirkning på hjemmørende bestande af bl.a. skrubber, ål og rejer i Østersøen, samt ørredbestande i de danske åer. Den er også kendt for at spise æg fra bl.a. aborrer, og det at den spiser rejer kan potentielt påføre den kystnære ørred en massiv fødekongurrence.

LOKALE FRITIDS- OG ERHVERVSFISKERE fortæller om voldsomme mængder kutling, der dominerer fangsterne i deres garn og ruser. – Især i Guldborgsund er der tale om store bifangster af fisken, fortæller erhvervsfisker Kurt Arent-

Sådan ser det lille invasive kræ ud. Så er det bare med at binde en flue eller finde en agn der ligner den – for heldigvis er de guf for gedder og aborrer.

KOMMER

vil være på sigt, men det er særdeles sandsynligt at en så voldsom vækst i bestanden af en introduceret art vil få stor økologisk betydning. Blandt de

Westins »Streaky the Perch« farve fungerer rigtig godt i brakvandet – og kunne meget vel ligne en sortmundet kutling. Denne farve fås bl.a. i deres Westin Jerk, Mini Swim og Gädde woblere.

sen fra Guldborgsund. – Jeg har fanget adskillige tons i løbet af foråret 2012. Flere lokale fiskere kan heldigvis også berette om maveindholdet på gedder og aborrer, som er domineret af sortmundet kutling.

– Kendetegnende for de områder, hvor den sortmundede kutling på nuværende tidspunkt er mest talrig, er at der er meget få naturlige fjender, understreger Henrik Carl og uddyber. – Der er tale om områder med lav saltholdighed, lav dybde og et højt fisketryk. I disse områder er fisk som aborrer, gedder og ørreder vigtige prædatorer. Det vil derfor være et vigtigt element i bekæmpelsen, at man sikrer store, sunde bestande af disse fisk, konkluderer han. ➔

Gordon er i fuld gang med at genudsætte en gedde der huggede på en Mini Jerk i kutlingefarver. De store gedder er enormt vigtige rovfisk for økosystemerne og bør genudsættes hvis vi vil den sortmundede kutling til livs.

→ **MANGEL PÅ STORE ROVFISK** giver til gengæld kutlingen gode muligheder for at sprede sig eksplosivt. Gedde- og aborrebestandene i brakvandet er desværre kun en brøkdel af, hvad de har været. I december 2012 udgav Danmarks Sportsfiskeforbund rapporten: Tilstanden og udviklingspotentialer hos brakvandsgedder og -aborrer i farvandet omkring Sydsjælland, Møn og Lolland-Falster. Rapporten fastslår bl.a.: »Der er dog ingen tvivl om, at den nuværende bestand kun udgør en meget lille brøkdel af områdets fulde potentiale.«

Jimmi Spur Olsen fra Vordingborg Kommune har forsket i brakvandsgedder og -aborrer, og han forklarer. – Fiskeristatistikkerne taler sit tydelige sprog mht. potentialet for brakvandsaborrer og gedder i de brakke vandområder, som ligger omkring Sydsjælland og Lolland-Falster. I de bedste år for 40-50 år siden lå de indberettede fangster på omkring 140 tons brakvandsgedder om året. I dag er

KUTLINGEGUF TIL GEDDERNE

Det, at de sortmundede kutlinger er så dominerende i mange områder, betyder jo netop også, at de er et af gedderne mest hyppige fødeemner. Imitationer af disse kutlinger er derfor et rigtig godt valg til fiskeri i disse områder. Flere grejproducenter er godt klar over dette, og Savage Gears 19 cm 4play i farven »Brown Burbot« og den udgæede »Red Rum« er også blandt mine favoritagt i brakvandet. Det sammen gælder Westins Mini Swim i »Streaky the perch« farven og Buster Jerk i »Hot Cod«, som desværre er udgået.

Til fluefiskeriet i brakvandet er jeg rigtig glad for brune og mørke fluer – evt. med små hvide og/eller sorte islet. For fluebinderen er der rigeligt at gå i gang med. Personligt er jeg glad for en mellemstor flue med to zonkerhaler og et hoved af marabou og et Pro Softhead i kutlingeagtige farver. Inspireret af navnet på Rasmus Ovesens fremragende havørredflue, Cutthroat Kutling, kan man passende kalde den: Blackmouth Kutling.

Blackmouth Kutling er et godt bud på en geddeflue der imiterer den sortmundede kutling. Den er bundet på et mønster der har vist sig særdeles effektivt til gedder. Pro SoftHead, marabou, flash og et par zonkerhaler. Her i farvenuancer der minder om kutlingens.

fangsterne minimale i forhold hertil. Områderne rummer derfor et kolossalt potentiale. Alene rundt om Sydsjælland og Øerne er der op mod 100 km² havmiljø med under fire meters dybde, som kan fungere, og formentlig tidligere har fungeret, som leveområder for brakvandsgedder. Hvis bestandene igen kunne nå bare i nærheden af dette, ville prædationstrykket på sortmundet kutling højst sandsynligt blive øget betragteligt, konkluderer han. Dette bekræftes af bachelorreporten

»Tæthed og antal af den sortmundede kutling *Neogobius melanostomus* i Guldborgsund, af Kristian Greisen og Rasmus Bach«, hvor forfatterne skriver: De to mest effektive former for bekæmpelse vil formodentlig være at fiske den sortmundede kutling aktivt og/eller midlertidigt frede fisksens prædatorer.

SÅ DER ER MANGE GODE argumenter for at sikre store og sunde bestande af gedde, aborre og ørred i

”DET ER DOKUMENTERET, AT DEN SORTMUNDENDE KUTLING HAR SPREDT SIG DRAMATISK, OG VI VED, AT DENS VIGTIGSTE FJENDER BLANDT FISKENE ER HAVØRRED, ABORRE OG GEDDE. FÆLLES FOR DE TRE FISKEARTER ER, AT DE VILDE BESTANDE ER HÅRDT PRESSEDE”.

– Kaare Manniche Ebert

det danske brakvand. Der er store socioøkonomiske gevinster for samfundet, og potentialet for lystfisketurisme efter disse arter er enormt, men stort set uudnyttet foreløbigt. Dette er dog ved at ændre sig, og Visit Møn, Vordingborg Udviklingsselskab og Fishing Zealand arbejder på at udvikle bæredygtig lystfisketurisme i området. En undersøgelse foretaget af Christian Skov fra DTU Aqua estimerer, at gedder fanget af lystfiskere har en samfundsmæssig værdi på over 1200 kroner kiloet – beregningen kan ses på www.fishingzealand.dk.

Ser man bort fra de socioøko-

De store brakvandsaborrer er en vigtig rovfisk, når det kommer til bekæmpelse af sortmundet kutling. Denne faldt for en 4play softbait – måske den troede det var en lækker sortmundet kutling...

nomiske gevinster ved bæredygtig lystfisketurisme er argumentet om nødvendigheden af prædatorer for at begrænse udbredelsen af sortmundet kutling så hårdtslående og indlysende, at det kræver vi handler nu. Vi må hurtigst muligt se fremad og sikre

løsninger fra de øverste instanser, der prioriterer rovfiskebestandene i brakvand. Nøjagtigt hvordan og hvorledes dette skal foregå, vil jeg lade de repræsentative myndigheder om, men der skal handles nu! Umiddelbart mener jeg, at erhvervsfiskeri, fritidsfiskeri samt hjemtagelse af lystfiskerfanget fisk skal begrænses. Det er ikke sikkert, at det er nødvendigt at totalfredse rovfisk i områderne, men måske kan en løsning være »baglimits« og »vinduesmål«. Et omsætningsforbud på gedder og aborrer er ifølge min mening også en del af løsningen.

GEMBA SEAFOOD CONSULTING arbejder i øjeblikket på et forsøgsprojekt, som støttes med midler fra NaturErhvervsstyrelsen, Fødevareministeriet og den Europæiske Fiskerifond. DTU Aqua og Naturhistorisk Museum, Fiskeatlasset deltager også i projektet. – Formålet med projektet er at få klarlagt mulighederne for kommerciel udnyttelse af sortmundet kutling, forklarer Jens Henrik Møller fra GEMBA. – På nuværende tidspunkt har erhvervsfiskerne kun mulighed for at sælge kutlingerne til Skagen til brug i fiskemel, hvilket giver en relativ beskednen indtjening på 2,50 kr. per kilo. Men i Italien spiser de en lignende art, og forsøgsordningen har vist, at vi kan få ca. 18-20 kr. per kilo for fiskene, når de fryses og sælges hele. Til sammenligning er kiloprisen på henholdsvis gedde og aborre ca. 14 kr. per kilo i rensset stand. På nuværende tidspunkt er alt dette kun på forsøgsbasis, men Jens Henrik Møller konkluderer, at potentialet er relativt stort for kommerciel udnyttelse af sortmundet kutling, og vi er mange, der håber, at de får succes med projektet.

SORTMUNDET KUTLING

Sortmundet kutling, *Neogobius melanostomus*, er grå-beige med sorte og brune aftegninger, og i gydetiden er hannen næsten helt sort. Sortmundet kutling er normalt 10-20 centimeter, men kan blive op til 25 centimeter lang og er dermed den største kutling i danske farvande. Arten er hjemmørende i Sortehavet samt Det Kaspiske Hav og er sandsynligvis kommet til Østersøen med ballastvand i skibe. Først i 2008 blev sortmundet kutling fanget i dansk farvand, men på blot to år eksploderede antallet, og den breder sig i øjeblikket meget hurtigt. Hunnen hos sortmundet kutling kan gyde op til seks gange per sæson!

CEXTIN JØRGENSEN er erhvervsfisker i Guldborgsund og har været med i denne forsøgsordning fra starten. – Jeg tror, vi er mange rundt omkring på kysterne, der kunne få en fornuftig levevej ud af at fiske efter sortmundet kutling, hvis man fik udviklet salget af fiskene, forklarer han og fortsætter. – Vi fisker dem med både og ruser og garn, og der er ikke mange bifangster, når vi fisker efter dem målrettet. – Gedder og aborrer er der ikke mange af, så dem fisker vi ikke rigtig efter, afslutter han.

→ **INDTÆGTERNE** fra omsætning af sortmundet kutling kunne hurtigt overstige indtægterne fra salg af rovfiskene, og nærtliggende at omstille erhvervsfiskerne til at fiske efter den bestand, man gerne vil af med – i stedet for rovfiskene, som der er så mange gode argumenter for at bevare. Hvis det er nødvendigt med økonomisk støtte til de få erhvervsfiskere, der i øjeblikket fisker efter aborre og gedde, for i stedet at få dem til at fiske efter sortmundet kutling, er dette da også en mulighed, der bør overvejes. Den øgede indtjening i form af bæredygtig lystfisketurisme burde hurtigt kunne opveje dette, set i det store perspektiv.

Endnu et af problemerne ved den sortmundende kutling er deres vane for at skamfere andre fisk fanget i garnene. Her er det erhvervsfiskeren Kurt Andersen, der viser en ålekvabbe der er blevet angrebet af kutlinger og dermed ikke kan sælges. Det ses i øvrigt tydeligt i spanden hvor dominerende den sortmundede kutling er.

DANMARKS SPORTSFISKERFORBUND er helt enig i, at sagen kræver handling. – Det er dokumenteret, at den sortmundende kutling har spredt sig dramatisk, og vi ved, at dens vigtigste fjender blandt fiskene er havørred, aborre og gedde, fastslår biolog Kaare Manniche Ebert. – Fælles for de tre fiskearter er, at de vilde bestande er hårdt pressede. Det giver derfor ingen mening, at de tre arter efterstræbes af erhvervet.

Clouser Minnow er suverænt Gordons favoritflue til et væld af arter – og selvfølgelig binder han den også i en lille brun udgave der evt. kan imitere sortmundet kutlinger.

Forbundet har i en henvendelse til NaturErhvervstyrelsen i september foreslået, at de tre arter ikke længere skal kunne sælges af bierhvervs- og erhvervsfiskerne.

“INDTÆGTERNE FRA OMSÆTNING AF SORTMUNDET KUTLING KUNNE HURTIGT OVERSTIGE INDTÆGTERNE FRA SALG AF ROVFISKENE, OG DET ER LOGIK, AT MAN BURDE OMSTILLE ERHVERVSFISKERNE TIL AT FISKE EFTER DEN BESTAND, MAN GERNE VIL AF MED – I STEDET FOR ROVFISKENE, SOM DER ER SÅ MANGE GODE ARGUMENTER FOR AT BEVARE”.

– **Gordon P. Henriksen**

Forbundet anfører som grund, at de vilde bestande er meget sårbare, og at de tre arter alle besidder et kæmpe rekreativt potentiale, som vil kunne tilføre store ressourcer til statskassen. Og til sidst nævner forbundet i henvendelsen, at især aborre og gedde er vigtige prædatorer i forhold til at æde den sortmundede kutling i de sydsjællandske farvande, så de bør under alle omstændigheder i det område ikke kunne indgå i erhvervsfiskeriet.

Den sortmundede kutling og mulige metoder til at begrænse dens fremmarch er som nævnt højt på dagsordenen i Fishing Zealand. Danmarks Sportsfiskerforbund håber, at det kan være med til at sikre, at de nødvendige indgreb kan gennemføres så hurtigt som muligt.

Disse steder er den sortmundede kutling blevet registreret pr. 20. august 2013, og den spredte sig hurtigt. Nogle frygter dette kun er begyndelsen hvis vi ikke prøver at stoppe spredningen hurtigt.

Kilde: Atlas over danske saltvandsfisk (www.fiskeatlas.dk)

Kilder:

Rapporter:

Tæthed og antal af den sortmundede kutling *Neogobius melanostomus* i Guldborgsund, Bachelorprojekt af Rasmus Bach Ebert og Kristian Greisen – Biologistuderende ved Københavns Universitet (2012).

Tilstanden og udviklingspotentialet hos brakvandsgedde og -aborrer i farvandet omkring Sydsjælland, Møn og Lolland-Falster, Rapport udgivet af Danmarks Sportsfiskerforbund i 2012.

Internetkilder:

www.Naturstyrelsen.dk
www.fishingzealand.dk
www.fiskeatlas.dk
www.naturerhverv.fym.dk